

ẢNH HƯỞNG CỦA MÔI TRƯỜNG ĐẠI HỌC ĐẾN VIỆC HÌNH THÀNH BẢN SẮC VĂN HÓA CÁ NHÂN

Hoàng Thị Thu Hương
Khoa Ngoại ngữ, Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, môi trường đại học không chỉ là nơi cung cấp tri thức chuyên môn mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc định hình bản sắc văn hóa cá nhân của sinh viên. Nghiên cứu này nhằm phân tích các yếu tố thuộc môi trường đại học ảnh hưởng đến quá trình hình thành bản sắc văn hóa của sinh viên, bao gồm môi trường học tập, hoạt động ngoại khóa, quan hệ xã hội và tác động của công nghệ. Bằng phương pháp phân tích tài liệu kết hợp với khảo sát thực tiễn, bài viết chỉ ra rằng môi trường đại học có tác động đa chiều, vừa thúc đẩy sự phát triển bản sắc cá nhân theo hướng tích cực, vừa đặt ra những thách thức liên quan đến sự hòa tan văn hóa và khủng hoảng bản sắc. Từ đó, nghiên cứu đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao vai trò của môi trường đại học trong việc bồi dưỡng bản sắc văn hóa cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: môi trường đại học, bản sắc văn hóa cá nhân, sinh viên, giáo dục đại học, toàn cầu hóa.

THE IMPACT OF THE UNIVERSITY ENVIRONMENT ON THE FORMATION OF INDIVIDUAL CULTURAL IDENTITY

Abstract: In the context of rapid globalization and digital transformation, the university environment is not only a place for providing academic knowledge but also plays a crucial role in shaping students' individual cultural identity. This study aims to analyze the factors within the university environment that influence the formation of students' cultural identity, including the learning environment, extracurricular activities, social relationships, and the impact of technology. By employing document analysis combined with empirical surveys, the study reveals that the university environment has a multidimensional impact: it both promotes the positive development of individual identity and poses challenges related to cultural assimilation and identity crisis. Based on these findings, the study proposes several solutions to enhance the role of the university environment in fostering students' cultural identity in the current context.

Keywords: university environment, individual cultural identity, students, higher education, globalization.

Nhận bài: 11/02/2026

Phản biện: 16/03/2026

Duyệt đăng: 20/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong tiến trình phát triển của xã hội hiện đại, giáo dục đại học ngày càng được nhìn nhận không chỉ là quá trình truyền thụ kiến thức mà còn là không gian xã hội đặc biệt góp phần hình thành nhân cách và bản sắc cá nhân. Đối với sinh viên – những người đang ở giai đoạn chuyển tiếp quan trọng từ thanh niên sang người trưởng thành – môi trường đại học có ảnh hưởng sâu sắc đến cách họ nhận thức về bản thân, về cộng đồng và về các giá trị văn hóa.

Bản sắc văn hóa cá nhân được hiểu là tổng hòa những giá trị, niềm tin, hành vi và cách ứng xử mà mỗi cá nhân tiếp nhận, lựa chọn và thể hiện trong đời sống. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế, bản sắc này không còn mang tính cố định mà trở nên linh hoạt, chịu tác động của nhiều yếu tố khác nhau, trong đó môi trường đại học giữ vai trò then chốt.

Thực tế cho thấy, nhiều sinh viên sau quá trình học tập tại đại học đã có sự thay đổi rõ rệt về lối sống, cách tư duy và hệ giá trị. Tuy nhiên, sự thay đổi này không phải lúc nào cũng theo hướng tích cực. Một bộ phận sinh viên có xu hướng xa rời các giá trị văn hóa truyền thống, trong khi số khác lại gặp khó khăn trong việc dung hòa giữa các giá trị văn hóa khác nhau.

Xuất phát từ thực tiễn đó, nghiên cứu này được thực hiện nhằm làm rõ: (1) các yếu tố của môi trường đại học ảnh hưởng đến bản sắc văn hóa cá nhân; (2) mức độ và chiều hướng tác động; (3) những vấn đề đặt ra và giải pháp nhằm phát huy vai trò của môi trường đại học trong việc hình thành bản sắc văn hóa cho sinh viên.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về bản sắc văn hóa cá nhân và môi trường đại học

2.1.1. Khái niệm bản sắc văn hóa cá nhân

Bản sắc văn hóa cá nhân là hệ thống các giá trị văn hóa mà cá nhân tiếp nhận, nội hóa và thể hiện thông qua hành vi, thái độ và lối sống. Bản sắc này không chỉ phản ánh nguồn gốc văn hóa mà còn thể hiện sự lựa chọn và thích nghi của cá nhân trong môi trường xã hội cụ thể.

Bản sắc văn hóa có tính động, luôn biến đổi theo thời gian và chịu ảnh hưởng của các yếu tố như gia đình, nhà trường, truyền thông và môi trường xã hội. Trong đó, giai đoạn đại học được xem là thời điểm quan trọng để củng cố hoặc tái cấu trúc bản sắc cá nhân.

2.1.2. Khái niệm môi trường đại học

Môi trường đại học là tổng thể các điều kiện vật chất, xã hội và văn hóa tồn tại trong không gian giáo dục đại học, bao gồm:

- Môi trường học tập (chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy)
- Môi trường xã hội (quan hệ giữa sinh viên, giảng viên)
- Môi trường văn hóa (giá trị, chuẩn mực, hoạt động văn hóa)
- Môi trường công nghệ (mạng xã hội, học tập trực tuyến)

Các yếu tố này không tồn tại riêng lẻ mà tương tác lẫn nhau, tạo nên một hệ sinh thái ảnh hưởng đến sự phát triển toàn diện của sinh viên.

2.2. Các yếu tố của môi trường đại học ảnh hưởng đến bản sắc văn hóa cá nhân

2.2.1. Môi trường học tập và phương pháp giảng dạy

Môi trường học tập trong trường đại học là một trong những yếu tố có tác động sâu sắc đến quá trình hình thành bản sắc văn hóa cá nhân của sinh viên. Đây không chỉ là nơi truyền đạt tri thức mà còn là không gian định hình tư duy, thái độ và hệ giá trị của người học. Phương pháp giảng dạy tại đại học có ảnh hưởng trực tiếp đến cách sinh viên tiếp cận tri thức, từ đó tác động đến việc hình thành quan điểm và bản sắc cá nhân.

Trong bối cảnh giáo dục hiện đại, các phương pháp giảng dạy tích cực như thảo luận nhóm, học qua dự án, học tập trải nghiệm hay giải quyết vấn đề đang ngày càng được áp dụng rộng rãi. Những phương pháp này không chỉ giúp sinh viên tiếp thu kiến thức một cách chủ động mà còn khuyến khích họ bày tỏ ý kiến cá nhân, tranh luận và phản biện. Thông qua quá trình đó, sinh viên dần hình thành tư duy độc lập, biết đánh giá vấn đề từ nhiều góc độ khác nhau, từ đó xây dựng hệ giá trị và bản sắc cá nhân rõ ràng hơn.

Bên cạnh phương pháp giảng dạy, nội dung chương trình đào tạo cũng đóng vai trò quan trọng trong việc định hướng giá trị văn hóa. Các học phần liên quan đến văn hóa, lịch sử, triết học, đạo đức học không chỉ cung cấp kiến thức nền tảng mà còn giúp sinh viên hiểu sâu hơn về cội nguồn văn hóa dân tộc, nhận thức rõ vai trò của bản thân trong việc gìn giữ và phát huy các giá trị truyền thống. Ngoài ra, việc tích hợp nội dung liên văn hóa trong chương trình giảng dạy cũng giúp sinh viên mở rộng tầm nhìn, nâng cao khả năng thích nghi trong môi trường toàn cầu hóa.

Tuy nhiên, nếu chương trình đào tạo quá nặng về lý thuyết, thiếu tính thực tiễn hoặc phương pháp giảng dạy vẫn mang tính áp đặt, một chiều, thì sẽ hạn chế khả năng phát triển tư duy độc lập của sinh viên. Điều này có thể dẫn đến việc sinh viên tiếp nhận giá trị một cách thụ động, thiếu sự chọn lọc, từ đó ảnh hưởng đến quá trình hình thành bản sắc cá nhân.

2.2.2. Hoạt động ngoại khóa và trải nghiệm thực tiễn

Hoạt động ngoại khóa và trải nghiệm thực tiễn là những yếu tố quan trọng góp phần bổ sung và hoàn thiện quá trình giáo dục toàn diện cho sinh viên. Nếu như môi trường học tập trên giảng đường cung cấp nền tảng lý thuyết, thì các hoạt động ngoài lớp học lại tạo điều kiện để sinh viên áp dụng kiến thức vào thực tiễn, đồng thời khám phá và khẳng định bản thân.

Thông qua các hoạt động như tham gia câu lạc bộ, chương trình tình nguyện, giao lưu văn hóa, hội thảo chuyên đề hay các cuộc thi học thuật, sinh viên có cơ hội tiếp xúc với nhiều môi trường và đối tượng khác nhau. Sự đa dạng trong trải nghiệm giúp họ mở rộng hiểu biết, tiếp nhận các giá trị mới và điều chỉnh hành vi, thái độ phù hợp với hoàn cảnh. Chính quá trình tương tác và thích nghi này góp phần hình thành bản sắc cá nhân mang tính linh hoạt và đa chiều.

Đặc biệt, các chương trình trải nghiệm thực tế như tham quan di tích lịch sử, làng nghề truyền thống, thực tập tại doanh nghiệp hoặc tham gia các dự án cộng đồng có ý nghĩa quan trọng trong việc gắn kết giữa lý thuyết và thực tiễn. Những trải nghiệm này giúp sinh viên hiểu rõ hơn về đời sống xã hội, nhận thức sâu sắc hơn về giá trị văn hóa, từ đó hình thành ý thức trách nhiệm đối với cộng đồng và xã hội.

Tuy nhiên, hiệu quả của hoạt động ngoại khóa phụ thuộc lớn vào mức độ tổ chức và sự tham gia của sinh viên. Nếu các hoạt động mang tính hình thức, thiếu chiều sâu hoặc không phù hợp với nhu cầu của người học, thì sẽ khó tạo ra tác động tích cực đến việc hình thành bản sắc văn hóa cá nhân. Do đó, cần có sự đầu tư và định hướng phù hợp để các hoạt động này thực sự trở thành môi trường giáo dục hiệu quả.

2.2.3. Quan hệ xã hội trong môi trường đại học

Quan hệ xã hội trong môi trường đại học bao gồm mối quan hệ giữa sinh viên với bạn bè, giảng viên và cộng đồng xung quanh. Đây là yếu tố có ảnh hưởng trực tiếp và thường xuyên đến quá trình hình thành bản sắc văn hóa cá nhân. Thông

qua các mối quan hệ này, sinh viên không chỉ học hỏi kiến thức mà còn tiếp nhận các chuẩn mực, giá trị và cách ứng xử trong xã hội.

Việc học tập và sinh hoạt trong môi trường có sự đa dạng về vùng miền, văn hóa và quan điểm sống giúp sinh viên mở rộng góc nhìn, nâng cao khả năng thấu hiểu và tôn trọng sự khác biệt. Điều này góp phần hình thành bản sắc cá nhân theo hướng cởi mở, linh hoạt và có khả năng thích nghi cao. Đồng thời, các mối quan hệ tích cực với giảng viên và bạn bè cũng tạo động lực học tập, giúp sinh viên tự tin hơn trong việc thể hiện bản thân.

Tuy nhiên, bên cạnh những tác động tích cực, quan hệ xã hội cũng có thể tạo ra những áp lực nhất định. Trong nhiều trường hợp, sinh viên có xu hướng “hòa nhập bằng mọi giá” để được chấp nhận trong nhóm bạn, dẫn đến việc thay đổi hành vi, quan điểm theo số đông mà thiếu sự cân nhắc. Điều này có thể khiến bản sắc cá nhân bị mờ nhạt hoặc lệch hướng. Ngoài ra, các mối quan hệ tiêu cực, thiếu lành mạnh cũng có thể ảnh hưởng đến nhận thức và hành vi của sinh viên.

Do đó, việc xây dựng môi trường giao tiếp tích cực, lành mạnh trong trường đại học là điều cần thiết để hỗ trợ sinh viên phát triển bản sắc cá nhân một cách bền vững.

2.2.4. Tác động của công nghệ và mạng xã hội

Trong thời đại số, công nghệ thông tin và mạng xã hội đã trở thành một phần không thể tách rời trong đời sống của sinh viên. Các nền tảng số không chỉ hỗ trợ việc học tập mà còn là không gian để sinh viên thể hiện bản thân, giao lưu và tiếp nhận thông tin từ nhiều nguồn khác nhau. Vì vậy, công nghệ có ảnh hưởng đáng kể đến quá trình hình thành bản sắc văn hóa cá nhân.

Một mặt, mạng xã hội tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận với tri thức đa dạng, mở rộng hiểu biết về các nền văn hóa khác nhau. Điều này giúp họ phát triển tư duy toàn cầu, nâng cao khả năng giao tiếp liên văn hóa và xây dựng bản sắc cá nhân theo hướng hiện đại, hội nhập. Ngoài ra, không gian mạng cũng cho phép sinh viên thể hiện quan điểm, sở thích và phong cách sống một cách linh hoạt, từ đó góp phần định hình hình ảnh cá nhân.

Mặt khác, việc tiếp xúc quá nhiều với các luồng thông tin không được kiểm chứng hoặc các xu hướng văn hóa ngoại lai có thể dẫn đến sự pha trộn hoặc lệch lạc trong nhận thức. Một số sinh viên có xu hướng chạy theo trào lưu, đề cao hình thức mà thiếu sự chọn lọc và đánh giá, dẫn đến việc đánh mất giá trị cốt lõi của bản thân. Bên cạnh đó, việc lệ thuộc vào mạng xã hội cũng có

thể làm giảm khả năng tương tác trực tiếp, ảnh hưởng đến kỹ năng giao tiếp và sự phát triển toàn diện của cá nhân.

Vì vậy, việc định hướng sử dụng công nghệ một cách hợp lý, nâng cao năng lực chọn lọc thông tin và ý thức trách nhiệm trong môi trường số là yếu tố quan trọng để đảm bảo công nghệ trở thành công cụ hỗ trợ tích cực cho quá trình hình thành bản sắc văn hóa cá nhân của sinh viên.

2.3. Tác động của môi trường đại học đến bản sắc văn hóa cá nhân

2.3.1. Tác động tích cực

Môi trường đại học tạo điều kiện cho sinh viên phát triển toàn diện, giúp họ:

- Xây dựng hệ giá trị cá nhân rõ ràng
- Phát triển tư duy độc lập và sáng tạo
- Tăng cường khả năng giao tiếp và thích nghi
- Hình thành ý thức trách nhiệm xã hội

Những yếu tố này góp phần tạo nên bản sắc văn hóa cá nhân mang tính hiện đại, năng động và hội nhập.

2.3.2. Tác động tiêu cực

Bên cạnh những mặt tích cực, môi trường đại học cũng tiềm ẩn những nguy cơ:

- Sự hòa tan văn hóa do ảnh hưởng của toàn cầu hóa
- Khủng hoảng bản sắc khi sinh viên không xác định được giá trị cốt lõi
- Lối sống thực dụng, chạy theo hình thức
- Sự lệ thuộc vào công nghệ và mạng xã hội

Những vấn đề này đòi hỏi sự định hướng kịp thời từ nhà trường và xã hội.

2.4. Một số giải pháp nâng cao vai trò của môi trường đại học

2.4.1. Đổi mới chương trình và phương pháp giảng dạy

Một trong những giải pháp quan trọng là điều chỉnh chương trình đào tạo theo hướng tích hợp giữa tri thức chuyên môn và giáo dục giá trị văn hóa. Bên cạnh các học phần chuyên ngành, cần tăng cường các môn học liên quan đến văn hóa, đạo đức, kỹ năng sống nhằm giúp sinh viên nhận thức rõ hơn về bản sắc cá nhân trong bối cảnh xã hội hiện đại.

Song song đó, phương pháp giảng dạy cần được đổi mới theo hướng lấy người học làm trung tâm. Các hình thức như học tập dự án, thảo luận nhóm, học qua trải nghiệm không chỉ giúp nâng cao hiệu quả tiếp thu kiến thức mà còn tạo điều kiện để sinh viên bộc lộ quan điểm, hình thành tư duy độc lập và phát triển hệ giá trị cá nhân. Đây chính là nền tảng quan trọng để xây dựng bản sắc văn hóa một cách bền vững.

2.4.2. *Đẩy mạnh hoạt động trải nghiệm văn hóa*

Hoạt động ngoại khóa đóng vai trò quan trọng trong việc bổ sung và hoàn thiện quá trình giáo dục trên giảng đường. Nhà trường cần tổ chức đa dạng các hoạt động như tham quan di tích lịch sử, giao lưu văn hóa, chương trình tình nguyện cộng đồng hoặc các sự kiện văn hóa – nghệ thuật. Những trải nghiệm này giúp sinh viên tiếp xúc trực tiếp với các giá trị văn hóa, từ đó hiểu sâu sắc hơn về bản sắc dân tộc và vị trí của bản thân trong xã hội.

Bên cạnh đó, việc phát triển các câu lạc bộ sinh viên, đặc biệt là các câu lạc bộ về văn hóa, nghệ thuật, kỹ năng, sẽ tạo môi trường để sinh viên chủ động tham gia, khám phá năng lực và định hình phong cách cá nhân. Thông qua quá trình trải nghiệm và tương tác, bản sắc văn hóa cá nhân được hình thành một cách tự nhiên và linh hoạt.

2.4.3. *Xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh*

Một môi trường học đường tích cực, tôn trọng sự khác biệt là điều kiện quan trọng để sinh viên phát triển bản sắc cá nhân. Nhà trường cần xây dựng các chuẩn mực văn hóa rõ ràng, đồng thời tạo không gian cởi mở để sinh viên thể hiện quan điểm, ý kiến và phong cách riêng. Việc khuyến khích đối thoại, trao đổi học thuật và tôn trọng sự đa dạng văn hóa sẽ giúp sinh viên hình thành tư duy cởi mở, biết dung hòa giữa cái riêng và cái chung.

Ngoài ra, giảng viên đóng vai trò quan trọng trong việc định hướng và làm gương cho sinh viên. Thái độ, phong cách giảng dạy và cách ứng xử của giảng viên có ảnh hưởng trực tiếp đến nhận thức và hành vi của người học. Do đó, việc xây dựng đội ngũ giảng viên không chỉ vững chuyên môn mà còn có ý thức văn hóa cao là yếu tố cần thiết.

2.4.4. *Định hướng sử dụng công nghệ và tăng cường liên kết giáo dục*

Trong bối cảnh công nghệ số phát triển mạnh mẽ, việc định hướng sinh viên sử dụng mạng xã hội và các phương tiện truyền thông một cách hợp lý là rất cần thiết. Nhà trường cần trang bị cho sinh viên kỹ năng chọn lọc thông tin, tư duy phản biện và khả năng tự kiểm soát hành vi trong môi trường số. Các hoạt động như hội thảo, tọa đàm về văn hóa số sẽ giúp sinh viên nhận thức rõ hơn về tác động của công nghệ đối với bản sắc cá nhân.

Bên cạnh đó, cần tăng cường sự liên kết giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong quá trình giáo dục. Sự phối hợp này sẽ tạo nên môi trường giáo dục toàn diện, giúp sinh viên vừa tiếp thu các giá trị truyền thống, vừa thích nghi với xu hướng hiện đại. Qua đó, bản sắc văn hóa cá nhân được hình thành theo hướng hài hòa, bền vững và phù hợp với yêu cầu của thời đại.

III. KẾT LUẬN

Môi trường đại học đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành và phát triển bản sắc văn hóa cá nhân của sinh viên. Thông qua các yếu tố như học tập, hoạt động ngoại khóa, quan hệ xã hội và công nghệ, sinh viên có cơ hội xây dựng hệ giá trị và định hình bản thân trong bối cảnh hiện đại.

Tuy nhiên, quá trình này không phải lúc nào cũng thuận lợi, mà còn đối mặt với nhiều thách thức như sự hòa tan văn hóa hay khủng hoảng bản sắc. Do đó, cần có sự phối hợp giữa nhà trường, giảng viên và sinh viên trong việc xây dựng môi trường giáo dục tích cực, góp phần bồi dưỡng bản sắc văn hóa cá nhân một cách bền vững.

Nghiên cứu này hy vọng sẽ là cơ sở tham khảo cho các hoạt động giáo dục và nghiên cứu tiếp theo trong lĩnh vực văn hóa và giáo dục đại học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Trần Ngọc Thêm (2015), *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, NXB Giáo dục.
 Phạm Minh Hạc (2012), *Giáo dục giá trị trong nhà trường*, NXB Chính trị Quốc gia.
 Nguyễn Quang Uẩn (2010), *Tâm lý học đại cương*, NXB Đại học Quốc gia.
 Bùi Hiền (2018), *Văn hóa và phát triển*, NXB Khoa học Xã hội.
 Lê Ngọc Hùng (2016), *Xã hội học giáo dục*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
 Hofstede, G. (2011), *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, McGraw-Hill.
 Schwartz, S. H. (2012), *An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values*, *Online Readings in Psychology and Culture*.
 UNESCO (2019), *Education and Cultural Identity Report*.